

Uniwersytet
Wrocławski

NADUŻYCIA NA RYNKU USŁUG FINANSOWYCH I AKTUALNE WYZWANIA W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA IM

Prof. Edyta Rutkowska- Tomaszewska
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Na rynku usług finansowych, zwłaszcza w rzeczywistości pokryzysowej, szczególnie dotkliwe dla konsumentów stały się różnego typu nieuczciwe praktyki rynkowe (w szerokim znaczeniu) instytucji finansowych (nadużycia wobec konsumentów). Są one szkodliwe dla kształtowania pożądanego wizerunku tego rynku i ochrony niezwykle ważnego dla prawidłowego jego funkcjonowania dobra, jakim jest zaufanie do rynku finansowego, jak i do instytucji finansowych świadczących usługi konsumentom.

Nadużycia wobec konsumentów ze strony podmiotów świadczących usługi finansowe (nie zawsze legalnie), mogą mieć różny charakter prawny, zakres podmiotowy i wymiar (jednostkowy - indywidualny, zbiorowy masowy). Można też dokonywać różnej ich kwalifikacji prawnej

Chodzi to o szerokie rozumienie nieuczciwych praktyk rynkowych, nie tylko w rozumieniu przyjętym w definicji legalnej zawartej w ustawie o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, co oznacza, że są one jednym z rodzajów tych nadużyć.

NADUŻYCIA NA RYNKU USŁUG FINANSOWYCH WOBEK KONSUMENTÓW. KLASYFIKACJA I OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Zakazane praktyki rynkowe na rynku usług finansowych

- Stosowanie niedozwolonych klauzul umownych
 - Nieuczciwe praktyki rynkowe
- Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów
 - Misselling usług finansowych

Nadużycia stanowiące naruszenia przepisów ustaw konsumenckich i sektorowych wprowadzających mechanizmy prawne ochrony konsumentów usług finansowych

Czyny karalne na rynku usług finansowych

- Przestępstwa na rynku finansowym
- Wykroczenia konsumenckie na rynku usług finansowych

Z przeglądu różnego typu nadużyć na rynku usług finansowych wobec konsumenta wynika, że w zależności od ich kwalifikacji prawnej, w większości przypadków stanowią je **czyny (praktyki) bezprawne (sprzeczne z prawem - różnego rodzaju delikty - zarówno działania, jak i zaniechania)**, będące przejawem naruszania zarówno **przepisów prawa bezpośrednio nakierowanych na ochronę konsumentów usług finansowych, stanowiących prawo ochrony konsumenta usług finansowych (lub konsumenckie prawo rynku finansowego - Tj. regulujących mechanizmy prawne jego ochrony, zawierających pewne obowiązki instytucji finansowych wobec konsumentów, w tym informacyjne, nakazy, zakazy, ograniczenia w kształtowaniu treści umów o usługi finansowe).**, **jak pośrednio nakierowanych na jej zapewnienie (w szczególności czyny karalne – przestępstwa i wykroczenia) tworzące prawo karne rynku finansowego, ale także takie praktyki, które stanowią wyłącznie lub rozłącznie z przepisami prawa, naruszenie dobrych obyczajów w relacjach z konsumentami (jak stosowanie niedozwolonych klauzul umownych, nieuczciwe praktyki rynkowe, praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, w tym misselling usług finansowych)**

Nadużycia wobec konsumenta na rynku finansowym, niezależnie od ich kwalifikacji prawnej i naruszenia prawa, niewątpliwie zawsze są naruszeniem dobrych obyczajów, w tym norm etycznych, rzetelności, uczciwości, transparentności i autentyczności przekazywanych konsumentom przez instytucje finansowe informacji, a więc pewnych uniwersalnych wartości kontraktowych, szczególnie wymaganych w relacji profesjonalisty jakim jest instytucja finansowa z konsumentem będącym niewątpliwie słabszym uczestnikiem rynku usług finansowych.

**AKTUALNE WYZWANIA W ZAKRESIE
PRZECIWDZIAŁANIA NADUŻYCIOM NA
RYNKU USŁUG FINANSOWYCH**

Zapewnienie skutecznej ochrony konsumentom usług finansowych i przeciwdziałanie nadużyciom będącym także przejawem naruszania przepisów ochronnych (przepisów konsumenckiego prawa rynku finansowego lub prawa ochrony konsumenta usług finansowych) wymaga współdziałania a nie konkurowania organów ochrony konsumenta na rynku finansowym, które powinny tworzyć sieć nie tylko sieć bezpieczeństwa rynku finansowego, ale szerzej sieć bezpieczeństwa i ochrony konsumenta na tym rynku.

-Poprawie sytuacji konsumentów na rynku usług finansowych i przeciwdziałaniu nadużyciom wobec nich sprzyjałaby instytucjonalizacja współpracy podmiotów publicznych zajmujących się szeroko pojętą ochroną konsumentów, co oznacza także konieczność włączenia organów wymiaru sprawiedliwości a nawet innych ciał alternatywnego rozstrzygnięcia sporów.

Na wzór Komitetu Stabilności Finansowej, można by było powołać na przykład „nowy” organ

np. KOMITET OCHRONY KONSUMENTA NA RYNKU FINANSOWYM (KOMITET STABILNOŚCI KONSUMENTA USŁUG FINANSOWYCH), będący platformą współpracy tych instytucji publicznych.

Byłoby to forum wymiany informacji i wypracowywania rekomendacji, stanowisk odpowiednich działań w razie dostrzeżenia zagrożeń dla interesów konsumentów – a nade wszystko „mówienia jednym głosem” wobec praktyki rynkowej (instytucji finansowych).

Z pewnością pozwoliłoby to na przyspieszenie i lepszą koordynację działań takich instytucji. Poza tym, z uwagi na skalę nieprawidłowych praktyk rynkowych wobec konsumentów na rynku usług finansowych, a przez to generowanie ryzyka systemowego rozszerzeniu powinien ulec skład Komitetu Stabilności Finansowej o Rzecznika Finansowego i Prezesa UOKiK, co najmniej.

Struktura instytucjonalna ochrony konsumenta na rynku usług finansowych wymaga bowiem systemowego i kompleksowego ujęcia, co zapewnia także konieczne spojrzenie na ten rynek nie w sposób „odcinkowy” i fragmentaryczny, ale „z lotu ptaka” , z szerszej perspektywy. Takie podejście pozwoli na właściwą ocenę i diagnozę aktualnej sytuacji na rynku finansowym i zachodzących na nim zjawisk, podejmowanie adekwatnych, niespóźnionych i skutecznych działań, nie wspominając o zapewnieniu instytucjonalnej współpracy między poszczególnymi elementami sieci bezpieczeństwa i ochrony konsumenta na rynku finansowym.

Jest ono konieczne wobec ujawnionych w rzeczywistości pokryzysowej nieprawidłowości na rynku finansowym oraz luk w stosowaniu, interpretowaniu i egzekwowaniu prawa ochrony konsumenta usług finansowych.

-kształtowanie dyscypliny i kultury rynkowej w relacjach z klientami w atmosferze dialogu i współpracy wszystkich uczestników rynku finansowego i przy udziale instytucji ochrony - etyka i moralność, dobre praktyki rynkowe, kodeksy dobrych praktyk, strategie biznesowe, compliance

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

Dr hab. Edyta Rutkowska- Tomaszewska

email: edyta.rutkowska-tomaszewska@prawo.uni.wroc.pl